

PHILIP PULLMAN

PÕRMU RAAMAT

Teine osa

SALARAHVAS

Inglise keelest tõlkinud Eve Laur

*Nick Messengerile,
heale luuletajale ja alistamatule sõbrale*

Autori märkus

„Salarahvas” on „Põrmu raamatu” teine osa. Keskne tegelane Lyra Hõbekeel, keda vanasti tunti Lyra Belacqua nime all, oli ka eelmise trilooogia, „Tema tumedad ained” peategelane: tema nimi oli koguni selle teose esimene ja viimane sõna. Tolles loos oli ta umbes üheteist-kaheteistaastane.

„Põrmu raamatu” esimeses osas „La Belle Sauvage” oli Lyra alles tita. Kuigi kogu lugu keerles tema ümber, oli põhitegelaseks poiss, kelle nimi oli Malcolm Polstead ja kes oli tollal ise umbes üheteistaastane.

Selles raamatus hüppame ajas oma kaksikümne aastat edasi. „Tema tumedate ainete” sündmused on jäänud kümne aasta tagusesse minevikku; nii Malcolm kui ka Lyra on täiskasvanud. „La Belle Sauvage’i” sündmused jäävad ajas veelgi kaugemale.

Ent sündmustel on tagajärjed ning mõnikord kulub meie kunagiste tegude tagajärgedel ilmsiks tulekuga väga kaua aega. Samal ajal liigub maailm edasi; jõujooned ja mõjuväljad nihkuvad või kasvavad või kaha-nevad; ning täiskasvanute probleemid ja mured ei ole enam needsamad, mis lapsepõlves. Lyra ja Malcolm, nagu ma ütlesin, ei ole enam lapsed.

Philip Pullman

Sisukord

<i>Autori märkus</i>	7
1 Kuupaiste ja verevalamine	13
2 Roosilõhn jäi nende riietelegi külge	24
3 Pakihoid	32
4 Kolledži lauahõbe	44
5 Doktor Straussi päevik	58
6 Proua Lonsdale	68
7 Hannah Relf	87
8 Little Clarendoni tänav	102
9 Alkeemik	117
10 Linnaeuse tuba	137
11 Sõlm	156
12 Koolnud kuu	175
13 Tsepeliin	191
14 Café Cosmopolitain	205
15 Kirjad	221
16 Guajakipuu	236
17 Kaevurid	259
18 Malcolm Genfis	274
19 Tõesuse professor	289
20 Ääsimees	308
21 Vangilangemine ja põgenemine	331
22 Atentaat patriarhile	347
23 Smürna praam	364
24 Basaar	379
25 Printsess Cantacuzino	393
26 Püha ürituse vennaskond	403
27 Café Antalya	416
28 Mürioraam	434
29 Uudised Tašbulakist	445
30 Norman ja Barry	463
31 Väike kepp	479
32 Külalislahkus	488
33 Surnud linn	513
<i>Tänuavaldused</i>	523

1

Kuupaiste ja verevalamine

Pantalaimon, Lyra Belacqua ehk praeguse nimega Lyra Hõbekeele daemon, lebas Püha Sophia kolledžis Lyra väikese õpi-magamistoa aknalaual nii mõttevabas olekus, kui vähegi sai. Ta tajus halvasti sulguvast tõstandaknast tulevat külma tõmbetuult ja akna all laual seisva naftalambi soojust ja Lyra sullepea kribinat ja väljas valitsevat pimedust. Just külma ja pimedust tahtis ta praegu kõige enam. Kui ta seal niimoodi lamas ja külge keeras, et tunda külma kord seljal, kord kõhul, muutus väljamineku soov nii tugevaks, et ületas koguni vastumeelsuse Lyraga kõnelemise ees.

„Tee aken lahti,” ütles ta lõpuks. „Ma tahan välja.”

Lyra sullepea liikumine katkes; tüdruk lükkas tooli eemale ja tõusis püsti. Pantalaimon nägi klaasil tüdruku peegeldust Oxfordi öö kohal hõljumas. Eristas koguni tema mässuliselt õnnetut näoilmet.

„Ma tean, mida sa nüüd ütled,” lausus daemon. „Muidugi olen ettevaatlik. Ega ma loll ei ole.”

„Mõnes mõttes oled,” vastas Lyra.

Ta küünitas käe üle daemoni, tõstis akna üles ja pani esimese kättesattuva raamatu selle alla toeks.

„Ära ...” alustas daemon.

„Ära akent kinni pane, jah, Pan, mis mul siin muud teha on kui istuda ja lõdiseda, kuni Pan suvatseb koju tulla. Ma ei ole üldsegi loll. Ah, lase juba varvast!”

Daemon volksas välja ja puges kolledžiseina katvasse luuderohtu. Lyra kõrvu kostis vaid imeõrn sahin ja sedagi vaid hetkeks. Panile ei meeldinud see, kuidas nad teineteisega rääkisid või õigemini ei rääkinud; tõtt-öelda olid need esimesed sõnad, mis nad olid päeva jooksul teineteisele lausunud. Aga ta ei osanud selles asjas ette midagi võtta ja Lyra ei osanud ka.

Poole seina peale jõudnud, napsas daemon ühe hiire oma nõeltevate hammaste vahele ja mõtles, kas pista ta nahka, kuid lasi siis hiire tolle üllatuseks vabaks. Pan kükitas jämedal luuderohuksal ning tundis rõõmu kõigist lõhnadest, juhuslikest tuuleilidest, ümberringi laiuvast ööavarusest.

Aga ettevaatlik oli ta tõesti. Eriti kahe asjaga. Üks oli kreemikasvalge karvalaik tema lõua all, mis torkas ülejäänud punakaspruuni metsnugisekasuka taustal paraku selgesti silma. Samas polnud just väga keeruline pead maas hoida ega kiiresti joosta. Teine põhjus ettevaatuseks oli palju tõsisem. Kui keegi oleks teda nägema juhtunud, poleks ta elukat mingil juhul metsnugiseks pidanud: Pan nägi igas mõttes metsnugise moodi välja, kuid oli ikkagi daemon. Raske öelda, mis seal vahet oli, kuid Lyra maailmas oleksid kõik inimesed erinevuse kohe ära tundnud, niisama kindlalt, kui nad tundsid ära kohvilõhna või punase värvi.

Ja ilma daemonita inimene või üksik daemon, kelle inimest kusagil läheduses polnud, oli midagi üleloomulikku, ebamaist, võimatut. Ükski normaalne inimene ei saanud niimoodi irduda, ehkki nõiad olid selleks väidetavalt võimelised. Lyra ja Pan olid selle poolest ainulaadsed ning olid säärase võime eest kaheksa aastat tagasi surnute maailmas kallist hinda maksnud. Kui nad pärast seda kummalist seiklust Oxfordi tagasi tulid, ei rääkinud nad sellest kellelegi ning hoidsid asja ülima hoolega salajas; aga mõnikord, viimasel ajal veel eriti sageli, oli neil lihtsalt vaja teineteisest eemale pääseda.

Niisiis hoidis Pan nüüd varju, liikudes põõsastes ja kõrges heinas, mis piiras ülikooli parkide tohutut korralikult niidetud välja, tajus kõigi meeltega ööõhku, ei teinud ainsatki häält ja hoidis pea maas. Öhtupoolikul oli vihma sadanud ning maa oli jalge all pehme ja niiske. Ühe porise koha juurde jõudes küürutas daemon maha ning surus rinna ja kurgualuse porri, et reetlikku kreemikasvalget laiku varjata.

Pargist lahkunud, sööstis Pan üle Banbury maantee, kui kõnniteel polnud parajasti näha ühtegi jalakäijat ja eemalt paistis ainult üks sõiduk. Siis lipsas ta teisel pool tänavat asuva suure maja aeda ning seal edasi läbi hekkide, üle müüride, tarade alt läbi, üle muruplatside, hoides sihti Jericho ja kanali poole, mis jäid kõigest paari tänavavahe kaugusele.

Jõudnud porisele pukseerimisteele, tundis ta end kindlamini. Siin leidis põõsaid ja pikka rohtu, kuhu peitu lipsata, ning puid, mille otsa ta võis söösta niisama kähku kui tuli mööda süütenööri. See poolmetsik linnaosa meeldis daemonile kõige rohkem. Ta oli ujunud kõigis arvukates veekogudes, millega Oxford oli risti-rästi läbi põimitud – mitte ainult kanalis, vaid ka Thamesi enda laiades voogudes ja selle lisajões Cherwellis, nagu ka kõigis lugematutes ojakestest, mis olid peajõgedest eemale juhitud, et veskit käitada või ehistiiki toita, mõned koguni maa alla viidud, nii et neid ei näinud enne, kui nad ühe või teise kolledži müüri alt, kalmistu või pruulikoja tagant välja ilmusid.

Seal, kus üks säärane oja jooksis kanaliga paralleelselt, nii et neid eraldas ainult pukseerimistee, läks Pan üle väikese raudsilla ning piki ojakallast edasi suurele avarale aiamaaplatsile, millest põhja poole jäi Oxpensi karjaturg ning lääne poole raudteejaama kõrvale kuningliku postiteenistuse depoo.

Paistis täiskuu, tõttavate pilveräbalate vahelt vilksatasid üksikud tähed. Valgus tegi asja Pani jaoks ohtlikumaks, kuid talle meeldis väga sellises külmas hõbedases selguses aiamaadel ringi luusida, volksata rooskapsavarte või lillkapsapeade, sibulapealsete või spinatilehtede vahel, tegemata rohkem kära kui vari. Ta jõudis riistakuuri juurde ning hüppas üles kõvale tõrvapapist katusele, jäi sinna lamama ja vaatas üle lageda välja postidepoo poole.

See oli linnas nähtavasti ainuke koht, kus parasjagu ärkvel oldi. Pan ja Lyra olid kahekesi siin ennegi mitu korda käinud ning vaadanud, kuidas rongid põhjast ja lõunast kohale sõitsid ning seisid auru pahvides perrooni ääres, samal ajal kui töölised laadisid kirjakotte ja pakke suurtesse rataskorvidesse ja veeretasid suurde plekkseintega kuuri, kus Londonisse ja mandrile minev post hommikuse tsepeliini tuleku ajaks ära sorteeriti. Õhulaev seisis siinsamas kõrval, võõri ja ahtrit pidi ankrus, õtsus ja kiihus tuule käes ning kinnitustrossid laksusid ja klõmmisid vastu masti. Perroonil, kinnitustmastil ja kuningliku postiteenistuse hoone uste kohal põlesid tuled; haruteel kolksusid vagunid üksteise vastu, kusagil kõmatas kinni metalluks.

Pan silmas paremal aiamaadel liikumist ning pööras väga aeglaselt pead. Üks kass seiras mingi kapsa- või brokolipeenra vahel hiirt; aga enne, kui ta hüpata jõudis, laskus taevast vaikne valge kogu, Panist suurem, haaras hiire endale ja tõusis uuesti lendu, sinna, kuhu kassi küüned ei ulatunud. Öökulli tiivalöögid olid täiesti hääletud, kui ta Paradise'i väljaku taga kasvavate puude otsa suundus. Kass istus maha, justkui peaks pisut aru, ning läks siis köögiviljade vahele edasi küttima.

Kuu paistis nüüd heledalt, seistes taevas kõrgemal, pilvede vahelt pea-aegu väljas, ning Pan nägi kõrgelt kuurikatuselt aiamaade ja karjaturu kõiki üksikasju. Kasvuhooneid, hernehirmutisi, tsingitud torudest karja-aedikuid, veepaake, kõdunenud ja viltuvajunud või püstisi ja korralikult värvitud tarasid, hernekeppe, mis olid otsast kokku seotud nagu katteta püstkojad – kõik seisid kuupaistel tummalt otsekui lavakujundus, mis ootab kummituste etteastet.

Pan küsis sosinal: „Lyra, mis meiega juhtus?”

Vastust ei tulnud.

Postirong oli tühjaks laaditud ning andis nüüd korraks vilet, enne kui liikuma hakkas. Rong ei sõitnud välja raudteeliinile, mis aiamaade taga üle jõe lõuna poole läks, vaid liikus pikkamisi edasi ja tagurdas siis aeglaselt haruteele, nii et vagunid vägevasti kolksusid. Vedurist tõusis auru-pilvi, mille külm tuul ribadeks rebis ja minema puhus.

Teisel pool jõge lähenes puude varjus teine rong. See polnud postirong; see ei peatunud depoos, vaid sõitis kolmsada jardi edasi raudteejaama. Aeglane kohalik rong Readingist, arvas Pan. Ta kuulis, kuidas vedur perrooni ääres peatus, saatjaks kauge auruisin ja summutatud pidurikriiks.

Midagi liikus siin veel.

Panist vasakul, kus raudsild üle jõe läks, kõndis – või pigem ruttas, vargsi ja kiiruga – üks mees mööda jõekallast, kus kasvas tihedalt kõrkjaid.

Pan volksas silmapilk kuurikatuselt alla ning jooksis hääletult sibulapeenarde ja kapsaridade vahelt mehe poole. Lipsanud läbi aiaaakude, roostes metallist veepaagi alt läbi, jõudis daemon aiamaade serva ning vaatas katkise tarajupi vahelt aia taga laiuva rohumaa suunas.

Mees liikus kuningliku postiteenistuse depoo poole, aina ettevaatlikumalt, kuni jäi depoovärvast umbes saja jardi kaugusel ühe paju all seisma, peaaegu otse selle koha vastas, kus Pan aiamaad ümbritseva tara all kõssitas. Isegi Pani terav silmanägemine suutis tulijat pimedas vaevu eristada; kui ta peaks korrakski kõrvale vaatama, kaotab ta mehe silmist.

Edasi ei juhtunud midagi. Mees oligi niisama hästi kui kadunud. Möödus minut, teinegi. Pani taga linnas hakkasid lööma kauged kellad, igauks kaks pauku: pool üks.

Pan silmitses jõe ääres kasvavat puuderivi. Pajust veidi maad vasakul seisis üks vana tamm, talviselt lehitu, raagus ja paljas. Paremal ...

Paremal ronis üksik kogu üle kuningliku postiteenistuse depoo värava. Uustulnuk hüppas maha ning ruttas mööda jõekallast paju poole, kus esimene mees teda ootas.

Kuu läks silmapilguks pilve taha ning Pan lippas varju ära kasutades tara alt läbi ja sööstis täie ajuga läbi märja rohu edasi, hoides maadligi, pidades silmas öökulli, pidades silmas redutavat meest, otse tamme suunas. Puu juurde jõudes hüppas ta üles, küünised välja sirutatud, et puukoorest kinni krabada, ning viskus kõrgele oksale, kuhu paju täiesti selgesti kätte paistis, sest kuu tuli parajasti jälle välja.

Postidepoo mees ruttas paju poole. Kui ta oli peaaegu kohal, liikudes nüüd aeglasemalt, puurides pilguga varje, astus esimene mees tasakesi välja ning ütles midagi vaikselts. Teine mees vastas samal toonil ning siis taandusid mõlemad pimedusse. Nad jäid napilt nii kaugele, et Pan jutust aru ei saanud, kuid meeste hääletoon oli kuidagi vandeseltslaslik. Nende kohtumine oli kokku lepitud.

Mõlema daemonid olid koerad; üks oli mingit mastifitõugu, teine lühijalgne. Koerad puu otsa ei roni, kuid välja nuhkida võidakse ta küll, ning Pan liibus veelgi tihedamalt vastu jämedat puuharu, millel ta lebas. Ta kuulis meeste vaikset sosinat, kuid sõnu ikka ei eristanud.

Postidepoo kõrge võrkaia ja jõe vahel kulges teerada, mis viis aiamaade kõrvalt lagedalt aasalt raudteejaama poole. Sealtkaudu pääses jaama St Ebbe linnajaost ja gaasivabriku juures asuvatelt kitsastelt tänavatelt, kus majad tihedasti koos jõe ääres seisis. Ülalt tammeoksalt nägi Pan kaugemale kui all ootavad mehed, nägi veel enne neid jaama poolt lähenejat: üksikut meesterahvast, kellel oli krae külma kaitseks üles tõstetud.

Siis kostis paju alt varjust: „Tss!” Ka mehed olid uustulnukat märganud.

Varem samal päeval vestlesid kaks meest elegantses seitsmeteistkümnendast sajandist pärit majas Genfis Püha Peetruse katedraali lähedal. Mehed viibisid teisel korrusel ühes raamaturiulitega ääristatud toas, mille aknad avanesid vaikselt tänavale, kus valitses talvise pärastlõuna tusane valgus. Toas oli pikk mahagonist laud, millel seisis lauamatid,

paberiplokid, sulepead ja pliiatsid, klaasid ja veekarahvinid, kuid mehed istusid tugitoolides, teine teisel pool küdevat kaminat.

Võõrustaja oli Marcel Delamare, ühe organisatsiooni peasekretär, mida tunti mitteametlikult tolle hoone nime järgi, kus tänane kohtumine toimus. Hoone nimi oli La Maison Juste.* Delamare oli veidi üle neljakümne, prillidega, laitmatu soenguga, hästiõmmeldud ülikond tumehallide juustega ühte värvi. Tema daemon oli lumekakk, kes istus Delamare'i tugitooli seljatoel ja seiras kollaste silmadega teise mehe käes olevat daemonit, punast madu, kes mehe sõrmede vahelt läbi vonkles. Külalise nimi oli Pierre Binaud. Too oli kuuekümnene, range vaimulikukraega, töötas ülemkohtunikuna Konsistooriumikohtus, Magisteeriumi peamises korratagamis- ja julgeolekuasutuses.

„Noh?” küsis Binaud.

„Lop Nori jaamas on veel üks teadustöötaja kaduma läinud,” ütles Delamare.

„Miks? Mida teie agent selle kohta ütleb?”

„Ametliku teate järgi läksid mees ja tema saatja kaduma veeteedel, mis kiiresti ja ilma igasuguse hoiatuseta asukohta vahetavad. Ala on raskesti läbitav ning kõik, kes jaamast välja lähevad, peavad teejuhi kaasa võtma. Aga meie agent ütleb, et kuuldavasti suundusid nad kõrbe, mis algab teisel pool järve. Kohalikud legendid kõnelevad kullast ...”

„Kohalikud legendid käigu kuu peale. Need inimesed olid eksperimentaalteoloogid, botaanikud, teadusemehed. Nad otsisid roose, mitte kulda. Aga sa ütlesid, et üks neist läks kaduma? Mis teisest sai?”

„Tema tuli jaama tagasi, kuid sõitis kohe Euroopasse. Tema nimi on Hassall. Ma rääkisin sulle temast möödunud nädalal, aga võib-olla polnud sul mahti kuulata. Minu agendi andmetel on tal kaasas roosimaterjali näidised ning hulk pabereid.”

„Kas me saime ta juba kätte?”

Delamare võttis end peaaegu nähtavalt kokku. „Kui mäletad, Pierre,” ütles ta hetke pärast, „tahtsin ma lasta ta Veneetsias vahi alla võtta. Teie inimesed panid sellele veto. Tal tuleb lasta Brytaini minna ning seal tuleb teda jälitada, et teada saada tema sihtkoht – selline oli käsk. Noh, igatahes on ta nüüd kohal ja täna õhtul ta tabatakse.”

„Anna mulle kohe teada, kui oled materjalid kätte saanud. Nüüd see teine asi: noor daam. Mida sa temast tead?”

„Alethiomeeter ...”

* La Maison Juste – õiguspärija (prantsuse k)

„Ei-ei-ei! Vanamoodne, ebamäärane, liiga spekulatiivne. Palun fakte, Marcel!”

„Meil on uus lugeja, kes ...”

„Jajaa, ma olen temast kuulnud. Uus meetod. On see ka parem kui vana?”

„Ajad muutuvad ja arusaamad peavad samuti muutuma.”

„Mida see tähendab?”

„See tähendab, et me oleme avastanud tolle tüdruku kohta asju, mida varem kindlalt ei teadnud. Paistab, et ta on mingi kaitse all, nii seaduslikus kui ka muus mõttes. Kõigepealt tahaksin tema ümbert kaitsevõrgustiku maha võtta, märkamatult, vaikselt, võiks isegi öelda, et nähtamatult. Ja kui ta on kaitseta, vaat siis on aeg tegutseda. Kuni selleni ...”

„Ettevaatlik,” ütles Binaud püsti tõustes. „Liiga ettevaatlik, Marcel. See on suur viga. Sa pead olema otsustav. Tegutsema. Otsima ta üles, võtma vahi alla ja siia tooma. Aga talita, kuidas paremaks pead, seekord ma sulle vetot ei pane.”

Delamare tõusis püsti, et külalisel kätt suruda ja teda välja saata. Kui nad olid omaette jäänud, lendas daemon mehe õlale ja nad läksid akna juurde vaatama, kuidas ülemkohtunik minema ruttas, üks adjutant kohvrit kandmas, teine vihmavarju hoidmas, sest äsja oli lund sadama hakanud.

„Mulle ei meeldi sugugi, kui mind katkestatakse,” ütles Delamare.

„Ma arvan, et ta ei pannud seda tähele,” ütles tema daemon.

„Oh, küll ta ühel päeval paneb.”

Raudteejaamast tulev mees liikus kiiresti; vähem kui minutiga oli ta pea-aegu puu juures väljas ja niipea, kui ta sinna jõudis, asusid teised rünnakule. Üks astus nähtavale ning äigas talle raske kaikaga põlvede pihta. Mees kukkus jalapealt maha, mühatades ehmatusest, ning siis läks teine mees talle kallale, tagus lühikese nuiaga vastu pead, õlgu, käsivarsi.

Keegi ei lausunud sõnagi. Ohvri daemon, väike haugas, tõusis õhku, kriiskas, peksles ägedalt tiibadega ning kukkus aina maha tagasi, sedamööda, kuidas mehe jõud hoopide all rauges.

Ent siis nägi Pan kuuvalguse välgatust noateral ning postidepoost tulnud mees karjatas ja kukkus, teine ründaja löi aga muudkui edasi, kuni ohver vagusi jäi. Pan kuulis igat hoopi.

Tulija oli surnud. Teine mees ajas end sirgu ja vaatas kaaslase poole.

„Mis ta tegi?” küsis ta vaikselt.

„Lõikas mul kuradi kintsu läbi. Vårdjas! Näe, verd jookseb lahinal.”

Mehe daemon, mastifiristand, vingus ja vingerdas tema kõrval maas.

„Tõusta saad?” Mõrtsuka hääli oli käre ja summutatud, nagu oleks tal kõripõletik, ning ta rääkis Liverpooli aktsendiga.

„Mis sa ise arvad?”

Nende hääled ei kerkinud valjemaks kui sosin.

„Saad sa üldse liikuda?”

Esimene mees üritas end püsti upitada. Kostis veel üks valumühatus. Teine pakkus talle kätt ja esimesel õnnestus üles saada, kuid oli näha, et ta saab ainult ühele jalale toetuda.

„Mis me nüüd teeme?”

Kuu heitis kõigile heledat valgust: mõrtsukale, lombakale mehele ja surnule. Daemoni süda peksis nii kõvasti, et mehed pidid seda kindlasti kuulma.

„Kuradi lollakas! Kas sa's ei näinud, et tal nuga käes oli?” küsis mõrtsukas.

„See käis nii kähku ...”

„Sa peaks ju kuramuse asjatundja olema. Keri jalust ära!”

Esimene mees komberdas paar sammu tagasi. Mõrtsukas kumardus, haaras surnul jalgadest kinni ning lohistas laiba kõrkjate vahele.

Siis tuli mõrtsukas tagasi ja kutsus teise lähemale, viibates kannatamatult käega.

„Toeta minu najale,” ütles ta. „Tead, ma jätaks su parema meelega üldse siia paika maha. Kuradi risu! Nüüd peab veel tagasi tulema ja selle tüübi ära koristama, ja see kuramuse kuu läheb kah aga muudkui heledamaks. Kus ta kott on? Polnud kotti kaasas või?”

„Ei olnud tal mingit kotti. Üldse midagi ei olnud.”

„Pidi olema. Raisk!”

„Barry tuleb sulle pärast appi.”

„See on igavene lärmaja. Igavene pabistaja. Anna käsi, noh, eluga!”

„Assa jutas – vaata ette – aah, valus on ...”

„Ole nüüd vait ja liiguta ennast, nii kähku kui saad. Mind ei huvita, on valus või ei ole. Hoi a mokk maas, kurivaim!”

Esimene mees toetas käe mõrtsuka õlgadele ning lonkas tema kõrval aeglaselt tammepuu alt läbi ja jõekallast mööda eemale. Pan nägi alla vaadates rohul verelaiku, mis ergas kuupaistel punaselt.

Ta ootas, kuni mehed olid silmist kadunud, ning valmistus siis alla hüppama; kuid enne, kui ta jõudis paigast liikuda, kahistas miski kõrkjates, kus lebas mehe surnukeha, ning sealt tõusis lendu midagi heledat ja linnusuurust, kukkus ja tõusis uuesti, nõrkes, sadas alla, kuid sööstis viimse elupurskega otse Pani suunas.

Too oli hirmust tardunud. Kui mees oli surnud ... Aga too daemon nägi ise ka surnu moodi välja – mida ta siis teha sai? Pan oli valmis võitlema, põgenema, minestama – aga siis oli daemon otse sealsamas tema kõrval oksaharul, üritas sinna pidama jääda, oleks äärepealt alla kukkunud, ning Pan pidi käpa välja sirutama ja teda toetama. Daemon tundus katsudes jääkülma, vaevu elus. Mees ei olnud veel päriselt surnud.

„Appi,” sosistas daemon kähinal, „tule appi ...”

„Jah,” vastas Pan, „jah ...”

„Kähku!”

Daemon kukkus oksalt alla ja laperdas kuidagi kõrkjatesse. Silmapilk volksas Pan mööda tammetüve maha, sööstis sinna, kuhu daemon oli kadunud, ning leidis mehe kõrkjates lamamas, vaevu hingamas, kuna daemon end inimese põse vastu surus.

Pan kuulis tema sõnu: „Daemon – irdunud ...”

Mees pööras veidi pead ja oigas. Pan kuulis murtud luuotste kriginat. „Irdunud?” küsis mees pominal.

„Jah – meie õppisime ka seda tegema ...”

„Veab mul. Põuetaskus. Siin.” Mees tõstis tohutu jõupingutusega käe ja puudutas jope paremat külge. „Võta välja,” sosistas ta.

Püüdes talle mitte haiget teha ja võideldes suure tabuga, mis keelas teise inimese keha puutuda, nügis Pan jopehõlma ninaga lahti ja leidis põuetaskust nahkrahakoti.

„Seesama. Vii ära. Et nad kätte ei saaks. Kõik sõltub nüüd sinust ja ... su ...”

Pan sikutas, kuid rahakott ei tulnud välja, sest jope oli mehe keha all kinni ja too ei saanud liigutada; pärast mitut sekundit jändamist sai Pan koti siiski kätte ja tiris välja maapinnale.

„Vii kohe ära ... enne kui nad tagasi tulevad ...”

Kahvatu haugas-daemon oli veel vaevu olemas, kõigest ähmane valge vari, mis tiibadega pekstes mehe ihu vastu liibus. Panile ei meeldinud suremist pealt vaadata, just daemonitega toimuva pärast – need kadusid, nagu oleks küünlaleek kustunud. Ta oleks tahtnud lohutada seda vaest

olendit, kes teadis, et ta kaob, kuid teine daemon tahtis vaid tunda tolle soojuse viimset puudutust, mida inimese keha oli talle nende ühise elu jooksul pakkunud. Mees tegi ühe käriseva pinnapealse hingetõmbe ning siis kadus too ilus haugas-daemon olematusse.

Ja nüüd pidi Pan rahakoti Püha Sophia kolledžisse Lyra voodi juurde tassima.

Ta haaras kukru hambusse ja trügis sellega kõrkjate serva. Kott polnud raske, küll aga kobakas ja, mis veel hullem, läbi imbunud teise inimese lõhnast: higi, odekolooni, tubaka hõngust. Sedasi oli ta liiga lähedal kellelegi, kes polnud Lyra.

Pan tassis rahakoti aiamaid ümbritseva tara juurde ja puhkas siis koraks. Noh, aega on. Ööd jätkub veel pikalt.

Lyra magas sügavat und, kui miski ta ärkvele ehmatas. Justkui ootamatu kukkumine, mingi kehaline tunne – aga mis nimelt? Ta sirutas käe Pani järele ja talle meenus, et daemonit polnud siin: kas temaga oli midagi juhtunud? See polnud kaugeltki esimene öö, kui tüdruk oli sunnitud üksi magama heitma, ja talle ei meeldinud see põrmugi. Oli see Pan alles narr, et ta sedasi üksi välja kippus, aga daemon ei kuulunud teda sugugi, ei jätnud minemata, ja ükspäev nad veel maksavad selle eest.

Lyra lebas minut aega ärkvel, kuid uni kogunes taas tema ümber ning peagi andis ta alla ja sulges silmad.

Oxfordi kellad löid teist öötundi, kui Pan tuppa ronis. Daemon pani rahakoti lauale, väänutas suud, et valutavaid lõugu lõdvestada, ning tõmbas siis ära raamatu, mille Lyra oli aknale toeks alla pannud. Raamat oli Panile tuttav: see oli romaan „Hüperhorezmlased” ning Pani meelest oli Lyra sellest liiga sisse võetud. Daemon lasi raamatu põrandale kukkuda ja lakkus end siis põhjalikult puhtaks, enne kui rahakoti raamaturiiulisse silma alt ära toppis.

Siis hüppas ta kergelt Lyra padjale. Ta jäi kardina vahelt sisse langevas kuuvalguse triibus küürutama ja tüdruku magavat nägu silmitsema.

Lyra põsed olid punased, tumekuldsed juuksed niisked; huuled, mis olid nii sageli Panile kõrva sosistanud ja teda suudelnud, ja suudelnud ka Willi, olid kokku surutud; tüdruku otsmik oli pisut kipras, kortsuke ilmus ja kadus nagu pilved tuulises taevas – see kõik kõneles sellest, et

midagi oli valesti, inimesest, kes oli Panile aina kättesaamatum, nagu ka Pan temale.

Ja daemonil polnud aimugi, mida ette võtta. Tal jäi üle vaid tihedasti Lyra ihu vastu liibuda; vähemalt oli see veel soe ja kutsuv. Vähemalt olid nemad veel elus.

2

Roosilõhn jäi nende riiete külge

Lyra ärkas selle peale, et kolledži kell lõi kaheksa. Esimese paari minuti jooksul, kui ta veel uimaselt unest pinnale kerkis, enne kui mõtted jõudsid vahele tulla, olid tajud alles hõrgud, ja üks neist oli daemoni soe karv tema kaela ümber. Ühine meeleline hellus oli kuulunud tema ellu nii kaua, kui ta ennast mäletas.

Tüdruk lebas paigal ja püüdis mitte millelegi mõelda, kuid mõte oli nagu randa tungiv tõusulaine. Väikesed teadvusenired – lõpetamist ootav essee, pesemist ootavad riided, teadmine, et kui ta üheksaks sööklasse ei jõua, jääb ta hommikueinest ilma – voolasid igast suunast ligi ning murendasid unisuse liivalossi. Ja siis tuli kõige suurem laine: Pan ja nende võõrdumine. Miski tuli nende vahele ja kumbki ei teadnud õieti, mis nimelt, ja kummalgi polnud ühtegi muud usaldusalust peale teineteise, ja teineteist usaldada nad ei saanud.

Tüdruk lükkas teki kõrvale ja tõusis lõdisedes üles, sest Pühas Sophias köeti väga kitsilt. Kiire loputus väikeses kraanikausis, kus kuum vesi protestiks torusid kolkis ja raputas, enne kui jooksmas soostus, ning siis tõmbas Lyra selga šotiruudulise seeliku ja kerge halli kampsuni, enam-vähem ainukesed puhtad riided, mis tal veel järel olid.

Ja kogu selle aja lebas Pan tema padjal ning teeskles magamist. Kui nad nooremad olid, ei teinud ta kunagi niimoodi, mitte kunagi.

„Pan,” ütles Lyra väsinult.

Daemon pidi tema juurde tulema, tüdruk teadis, et ta tuleb, ning Pan tõusiski püsti, ringutas ja lasi Lyral end õlale võtta. Tüdruk läks toast välja ja hakkas trepist alla minema.

„Lyra, teeskleme, nagu me räägiks omavahel,” sosistas daemon.

„Ma ei tea, kas teesklemine on just kõige õigem eluviis.”

„Parem ikka kui mitte midagi. Ma tahan sulle rääkida, mida ma eile öösel nägin. See on tähtis.”

„Miks sa siis ei rääkinud, kui sa tuppa tulid?”

„Sa magasid.”

„Ei maganud, nii nagu sinagi ennist ei maganud.”

„Kuidas sa siis aru ei saanud, et mul on midagi tähtsat öelda?”

„Sain küll. Ma tundsin, et midagi juhtus. Aga ma teadsin, et siis ma pean sinuga vaidlema hakkama, kui tahan midagi kuulda saada, ja ausalt öelda ...”

Daemon ei kostnud selle peale midagi. Lyra astus oma trepikojast välja niiskesse vilusse hommikuõhku. Paar tüdrukut läks söögisaali poole; äratulijaid oli rohkem, nemad olid juba söönud, läksid kärmel sammul oma hommikust tööd tegema, raamatukokku või loengusse või seminarile.

„Ah, mina ei tea,” lõpetas Lyra. „Ma olen sellest tüdinud. Räägi pärast hommikusööki.”

Tüdruk läks trepist üles söögisaali ja võttis putru, viis kausi ühe pika laua äärde tühjale kohale ja istus sinna. Ümberringi sõid temavanused tüdrukud omletti või putru või röstsaiat, mõned vadistasid rõõmsalt, mõned olid uimased või väsinud või hajameelsed, paar tükki lugesid kirju või lihtsalt sõid tuimalt. Paljusid teadis ta nimepidi, mõnda ainult nägupidi; mõned olid tema sõbrad, keda ta hindas nende lahkuse või teravmeelsuse pärast; mõned lihtsalt tuttavad; leidis ka neid, kes polnud just päriselt vaenlased, küll aga sellised, kes talle kunagi meeldima ei hakka, sest nad olid upsakad või ülbed või külmad. Ta tundis end siin akadeemilises seltskonnas, nende taibukate või töökatte või jutukate eakaaslaste hulgas niisama koduselt kui igal pool mujalgi. Ta oleks pidanud siin õnnelik olema.

Pudru hulka piima segades pani Lyra tähele tüdrukut, kes tema vastas istus. Tolle nimi oli Miriam Jacobs, ta oli ilus tumedapäine nei, küllalt